

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Zprávy a jubilea

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 14 (1969), No. 5, 238--239

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138914>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1969

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY A JUBILEA

K SEDMDESÁTINÁM PROFESORA RNDr. ANTONÍNA BĚLAŘE

Dne 1. července 1969 se dožil sedmdesátí let prof. dr. Ant. BĚLAŘ, člen katedry fyziky pedagogické fakulty UJEP v Brně. Třebaže jej zná řada členů JČMF osobně, jsem přesvědčen, že žádný z nich nebude chtít tomuto údaji věřit. Jeho mladistvý elán, svěží mysl, bojovnost a dravost při řešení nejsložitějších problémů takovému věku nenasvědčují. Přesto je tomu tak.

Narodil se r. 1899 v Horní Moštěnici u Přerova. Matematiku a fyziku studoval na Karlově universitě v Praze. Po státní závěrečné zkoušce r. 1923 byl asistentem u prof. Nachtikala a prof. Nováka na české technice v Brně až do r. 1927, kdy obhájil disertační práci na téma K Reichenbachově axiomatice Einsteinova časoprostoru. Pak působil na brněnských reálných gymnasiích. V době okupace (r. 1942) byl předčasně penzionován, pracovní nasazen v brněnské továrně firmy Pučan a Pospíšil a r. 1944 byl nacisty internován v koncentračním táboře. Odtud se mu v dubnu 1945 podařilo uprchnout a již v tomto měsíci společně s RNDr. Frant. Kahudou, pozdějším ministrem školství a kultury, zajišťoval majetek německých středních škol v Brně a organizoval české školy. Téhož roku se stal správcem gymnasia na Křenové ulici a v následujícím roce byl povolán na právě zřízenou pedagogickou fakultu. Zde byl jmenován profesorem a působí na ní dodnes.

Členům JČMF je znám jako autor nebo spoluautor řady skript pro pedagogické fakulty, mnoha učebnic pro školy 2. a 3. stupně, jako člen řady komisí, jež se zabývají vyučováním fyzice nebo přípravou učitelů fyziky, jako účastník řady konferencí, autor mnoha zasvěcených přednášek či referátů na těchto konferencích a jako bouřlivý, svými názory i podáním strhující diskutér. Rovněž nejednou kandidát věd se před zkouškami setkal s jeho známou publikací *Současná fyzika a dialektický materialismus* nebo *Základní fyzikální pojmy z hlediska marxistické filosofie*. Úplný výčet jeho publikací a další odborné činnosti pro jeho rozsah není na tomto místě možný.

Jménem všech členů JČMF děkujeme prof. Bělařovi za jeho zásluhou práci, kterou vykonal pro organizaci školství, pro vzdělání učitelů fyziky a zejména pro rozvoj vyučování fyzice v našem státě a přejeme mu do dalšího života ještě hodně zdraví, pracovního elánu a dobré mysli.

Mt

PROF. DR. OTO OBŮRKA ŠEDESÁTNIKEM

Prof. dr. Oto OBŮRKA, CSc., vedoucí pracoviště deskriptivní geometrie na strojní fakultě vysokého učení technického v Brně, se dožil 30. 4. 1969 šedesátin. Narodil se v Brně-Husovicích v dělnické rodině a již jako student pomáhal své ovdovělé matce při výchově a zaopatření svých dvou sourozenců.

Středoškolská studia absolvoval na III. státní reálce v Brně-Husovicích v r. 1927, studia na přírodovědecké fakultě v Brně ukončil r. 1933. V březnu 1938 byl promován na doktora přírodních věd na základě disertace na téma od prof. Ladislava Seiferta. Studium dr. Obůrky bylo velmi ztíženo stísněnými hospodářskými poměry, které jej přinutily, aby přijal brzo po maturitě zaměstnání. V letech 1934—1950 pracoval jako správní pracovník v brněnském školství (městský školní výbor a školský referát ÚNV), protože místo profesora na střední škole nebylo možno tehdy získat. V roce 1950 nastoupil na gymnasiu ve Vyškově a přešel po roce na strojní průmyslovou školu v Brně.

Jeho působení na vysoké škole počalo v roce 1952, kdy se stal konzultantem dálkového stu-

dia při brněnském konzultačním středisku Českého vysokého učení technického v Praze. Začátkem května 1956 byl ustanoven odborným asistentem ČVUT v Praze a od 1. 7. 1957 byl převeden jako odborný asistent na katedru matematiky a deskriptivní geometrie stavební fakulty v Brně. Když byla v Brně obnovena strojná fakulta, byl dr. Obůrka na ni v roce 1961 povolán, aby zajišťoval výuku deskriptivní geometrie.

Po celou dobu vysokoškolského působení věnoval se dr. Obůrka houževnatému studiu odborné problematiky i metodiky výuky, takže získal potřebnou kvalifikaci vysokoškolského učitele a vědeckou hodnost. Byl jmenován v květnu 1962 zastupujícím docentem a po habilitaci docentem od 1. 8. 1964. Na základě konkursu byl jmenován 1. 2. 1968 mimořádným profesorem deskriptivní geometrie. Kandidaturu technických věd získal v září 1965.

To, co zde bylo uvedeno, však nestačí k vystižení celé činnosti prof. O. Obůrky. Díky své široké veřejné činnosti patří k velmi známým osobnostem v Brně. Kromě matematiky a geometrie věnoval mnoho času a zájmu studiu astronomie, což ovlivnilo jeho život. Je znám jako organizátor brněnského astronomického života, jako autor mnoha veřejných přednášek a vedoucí brněnské hvězdárny, která vyvíjí širokou činnost popularizační, pedagogickou i odbornou. O. Obůrka se zabývá pozorováním zákrytových dvojhvězd a řídí tuto činnost na celém území republiky. V poslední době byla jeho činnost uznána i na mezinárodním fóru, neboť byl zvolen vicepresidentem světové unie astronomů-amatérů.

Prvořadým zájmem prof. Obůrky jest dnes ovšem geometrie jakožto obor, pro který byl jmenován. Jeho práce jsou zaměřeny k užití geometrie v mechanice a v konstrukcích strojů a mechanismů (vibrátorové plochy a křivky, vibrační transportéry sypkých hmot aj.), v kinematice v trojrozměrném prostoru, kde úspěšně vyšetřil některé speciální variety, trajektorie bodů a plochy, vytvářené zvláštními druhy pohybu. Od obvyklého tradování této tematiky se Obůrkovy práce liší používáním rozmanitých metod diferenciální geometrie euklidovských i projektivních útvarů.

Cesta prof. dr. Oty Obůrky k povolání vysokoškolského profesora nebyla ani snadná ani přímočará. Dnes však dosažený cíl umožňuje, aby svůj zájem soustředil na geometrii a na vědecko-výzkumnou práci. Jeho pořádkumilovná povaha, vzorný soukromý život v rodině se dvěma již dospělými dětmi, pracovní svěžest a houževnatost — to vše budí oprávněnou naději, že prof. Obůrka dosáhne ještě četných radostných pracovních úspěchů.

Jiří Klapka

Zrcadlo s proměnnou křivostí

Lze zhotovit z metalizované polyesterové fólie, kterou dodává jedna britská firma v rozměrech až $1,2 \times 2,4$ m. Fólie se upevní na kruhový otvor vhodné nádoby, spojené s kompresorem či vývěvou, a její zakřivení se mění změnou tlaku vzduchu v nádobě. Zatím slouží metoda k vytváření filmových triků a její použitelnost v jiných oblastech optiky — např. u fotografických objektivů — nebyla zkoumána; tam bude asi víc záležet na kvalitě a stabilitě plochy.

Sk

Výbušné fotografické závěrky

používané v rychlostní fotografii, přerušují světlo tím, že výbuchem trhavinou nebo silnou elektrickou jiskrou způsobí popraskání skleněné desky a zmenší tak její světelnou propustnost. Zpravidla se kombinují s mechanickou závěrkou, která je sice pomalejší, ale prakticky pro světlo nepropustná. Sovětští výzkumníci vyvinuli závěrku v podobě komůrky s dvěma protilehlými skleněnými okénky, mezi nimiž se rovněž trhavinou nebo jiskrou rozptýlí neprůhledná kapalina; světelná propustnost komůrky klesne na méně než 1% během 12–40 μ s (pro průměr okénka 10–30 mm) a zaclonění zůstane zachováno déle než 0,1 s. Nic se nerozbije a závěrky je možno opět použít.

Sk